

ОЛЬСТЕР ЯК ДЕСТАБІЛІЗУЮЧИЙ ФАКТОР АНГЛО-ІРЛАНДСЬКИХ ВІДНОСИН НА ПОЧАТКУ 1920-х рр. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ГАЛИЧИНИ)

У статті вперше в українській історіографії зроблено спробу висвітлити бачення представників української громадсько-політичної думки Галичини на початку 1920-х рр., представлене на шпальтах української преси, ольстерської проблеми. Виділено основні чинники, які сприяли утвердженню в українській візії Ольстеру як вирішального фактора дестабілізації відносин між Великою Британією та Ірландською Республікою.

Ключові слова: Ольстер, Ірландія, Галичина, українська громадсько-політична думка.

Актуальність теми та постановка проблеми. Вночі 3 грудня 2012 р. на вулицях столиці Ольстеру – Белфаста – протестанти-юніоністи (прихильники збереження Північної Ірландії у складі Великої Британії) розпочали заворушення, викликані новою постановою міської ради (більшість належить прихильникам виходу Ольстеру зі складу Великої Британії – католикам-республіканцям). Відповідно до чинного документа, британський прапор “Юніон Джек” підніматиметься над мерією лише 17 днів у році, на честь офіційних дат [16]. Конфлікт у Белфасті, як повідомляють засоби масової інформації та інтернет-ЗМІ, не вичерпано по сьогоднішній день. Науковці та журналісти-міжнародники сходяться на думці, що вищеприписані події виступають радше приводом чергової хвилі суспільно-політичних заворушень, а сама проблема ілюструє, наскільки глибокими є історичні та політичні корені конфлікту в Ольстері [19].

Хоча основу ольстерського конфлікту закладено ще за часів Олівера Кромвеля, проте офіційно його було “легалізовано” англо-ірландським договором наприкінці 1921 р. Протягом перших повоєнних років протестантське населення Ольстеру та проблема територіальної приналежності

Шукалович Анна Миколаївна, викладач Педагогічного коледжу, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

© Шукалович А.М., 2013

провінції негативно впливали як на характер англо-ірландських відносин, так і на ірландський державотворчий процес.

В Україні, окрім публікацій та досліджень, присвячених безпосередньо ольстерській проблемі, простежується тенденція проведення аналогії між протистоянням про-британськи та проірландськи налаштованими ольстерцями з сучасною суспільно-політичною ситуацією чи можливістю її загострення в державі.

Аналіз попередніх досліджень. Ольстерська проблема протягом ХХ – початку ХХІ ст. привертає до себе увагу науковців та громадськості. Суспільно-політичне протистояння протестантів-юніоністів та католиків-республікаців в Ольстері представлено дослідженнями, що охоплюють окремі аспекти конфлікту і обмежені різними хронологічними рамками. Проте історики одностайні в думці, що суперечності у північноірландському суспільстві є наслідком колоніального минулого Ірландії. Взаємозв'язок британської колоніальної політики з конфліктом в Ольстері розглядали у своїх працях Д. Гривз, М. Грибін, Т. Джексон, А. Колпаков, Дж. Маккормак, М. Орлова, М.О. Ріордан, Л. де Пеа, О. Полякова, І. Рибалкін, Е. Чепоров, О. Шахназаров та ін. В сучасній українській історіографії ольстерська проблематика представлена монографією Е. Кучменко, публікаціями К. Гули, Г. Казакевича, Н. Коцан, О. Теленко, С. Толстова, І. Плохенко, Н. Яковенко та ін. Проте, незважаючи на збереження стійкого інтересу до історичного минулого та сьогодення Ольстеру, в сучасній українській історіографії відсутні дослідження, присвячені проблемі бачення ольстерського конфлікту представниками українського громадсько-політичного середовища Галичини на початку 1920-х рр.

Мета статті: висвітлити особливості відображення українською громадсько-політичною думкою Галичини на початку 1920-х рр. Ольстеру як основного фактора дестабілізації відносин між Великою Британією та Ірландією.

Коріння ольстерської проблеми сягає початку ХVІІ ст., коли англійці та шотландці – протестанти – почали переселятися на острів Ірландія, передусім у його північно-західну частину. Масштабна колонізація Ольстеру супроводжувалася

національною, релігійною, соціально-економічною дискримінацією місцевого католицького населення, яке, у свою чергу, чинило запеклий опір поселенцям.

Використовуючи національні, а також релігійні (між католиками і протестантами) протиріччя, англійські консерватори напередодні Першої світової війни перетворили Ольстер в оплот боротьби проти автономії Ірландії і в опорну базу юніоністів, які виступали за збереження англо-ірландської унії 1801 р. [10] Не змінилася ситуація і в перші повоєнні роки: ольстерська проблема впливала на хід англо-ірландської війни 1919–1921 рр.

У 1921 р. офіційний Лондон уклав договір з ірландською делегацією, за яким 26 графств утворили незалежну державу (Ірландська Вільна Держава. – *Авт.*), а шість північно-західних залишилися в складі Великої Британії як Північна Ірландія, або Ольстер [11]. Утворення Північної Ірландії розглядалося як компроміс між двома таборами: юніоністами й ірландськими націоналістами. В той час як більша частина Ірландії з центром у Дубліні здобула самоврядування, частина провінції Ольстер була виділена в окрему адміністративну одиницю й отримала окремий парламент у Белфасті. Кордони цього нового утворення були проведені таким чином, щоб охопити максимум території й водночас упевнитись, щоб більшість населення становили юніоністи. Це мало гарантувати, що політичний контроль над Північною Ірландією залишиться в юніоністських руках. Католиків-націоналістів із самого початку розглядали як загрозу й не допускали до реальної участі в громадсько-політичному житті. Перший прем'єр-міністр Північної Ірландії сер Генрі Крейґ заявляв, що тепер “ми маємо протестантський парламент у протестантському краї” [18].

У 1920 р. на сторінках україномовних періодичних видань Східної Галичини відновлено публікації, присвячені ольстерській проблемі. Існують підстави стверджувати, що інтерес до проблематики української галицької суспільності викликаний політикою загарбницького націоналізму (не терпів опозиції), яку впроваджувала ще слабка, недавно відроджена після окупації, Польща на отриманих за мирними договорами територіях. Опір галицьких українців

тотальній полонізації з метою перетворення їх, при чисельній перевазі над поляками у Східній Галичині, у національну меншину, провадився як в політичній площині, так і збройними методами. Привілеї, отримані польським населенням, східногалицьких територій на тлі європейських національно-визвольних рухів ще більше ускладнили відносини обох народів. Публікації у тогочасній україномовній пресі Галичини засвідчують, що більшість українських громадських та політичних діячів сприймали ольстерців як і поляків: противники державницьких прагнень корінного населення краю.

Традиції дослідження ольстерської проблеми українською суспільно-політичною думкою Галичини започатковані на початку ХХ ст. [4] Англо-ірландська війна 1919–1921 рр. відновила інтерес галицьких українських громадських та політичних діячів до подій в Ольстері. На початку 1920-х рр. на сторінках україномовної преси, яка була поширена в Галичині, ольстерське питання висвітлювалось як основний чинник поглиблення конфлікту між офіційним Лондоном та Ірландією.

Перша публікація в українській пресі Східної Галичини, присвячена ролі Ольстеру у загостренні англо-ірландських відносин, датується 14 січня 1920 р. Зокрема, у невеликій замітці часопису “Громадська думка” підкреслювалося, що ольстерці постійно “підживлювали” поглиблення протиріч між офіційним Лондоном та Ірландією. Водночас безпосереднім винуватцем конфліктної ситуації автор публікації називав британську колоніальну адміністрацію, яка зуміла перетворити ірландські ольстерські землі “ще за часів завзятого гнобителя Ірландців – Кромвеля” у форпост англійського панування в країні. Зокрема, зазначено у статті, що “місцеве населення мусіло тоді емігрувати перед переслідуваннями наїзників; його землю зайняли колоністи” [17]. Саме колонізація католицького Ольстеру протестантами визначила його роль в англо-ірландських відносинах: ольстерці “цілий час поборювали і поборюють емансипаційні змагання автохтонного населення” [17], оскільки не ідентифікували себе як “ірландці”. У свою чергу д-р С. К. (криптонім не вдалося розшифрувати. – Авт.) у берлінському

україномовному часописі “Українське слово” підкреслював, що ольстерці-протестанти і на початку 1920-х рр. “вважають себе не частиною британської держави, а частиною Англії” [6, с. 1]. Тобто, в українському інтелектуальному середовищі мала місце думка, що саме британська колоніальна політика в Ольстері заклала потенціал напруги і конфліктності як в самій провінції, так і в англо-ірландських відносинах після завершення Першої світової війни.

Представники української громадсько-політичної думки Галичини, які гуртувалися навколо часопису “Діло”, у загостренні ольстерського конфлікту обвинувачували і тогочасного британського прем’єр-міністра Девіда Ллойд Джорджа. Зокрема, підкреслювалося, що саме вказаний політик зумів “перевести” релігійне протистояння протестантів з католиками в Ольстері у 1920 р. у політичну площину [14]. У світлі цього припускаємо, що у середовищі галицького українства мала місце думка, що політик, який придушував боротьбу ірландців за державну незалежність, не міг бути союзником українського народу у боротьбі за право на самовизначення.

Щодо особи Д. Ллойд Джорджа, варто відзначити, що в окремих колах пронаціонально налаштованих українських громадських та політичних діячів сформувалось досить негативне ставлення до нього. Показовою у цьому плані була публікація на сторінках часопису “Свобода”, в якій Василь Панейко, спираючись на слова одного з редакторів “найважливішого органу для заграничної політики”, закликав не сподіватися “занадто на нього в справі Східної Галичини!.. Він ледве, чи знає, де лежить Східна Галичина”. Окрім того, він звертав увагу, що були випадки, коли британський прем’єр при потребі відступав від домагань щодо галицьких земель на користь поступок Британській імперії з боку міжнародної спільноти [15]. Не змінив ставлення галицьких українців до особи Д. Ллойд Джорджа навіть той факт, як зазначалося в одній із публікацій на шпальтах часопису “Свобода” у 1923 р., що останній “дуже не любить Польщі” [21]. Варто підкреслити, що негативне ставлення до британського прем’єр-міністра збіглося з таким же у поляків.

Існують підстави стверджувати, що серед української суспільності Галичини мала місце думка, що Д. Ллойд Джордж використовував ольстерський конфлікт для призупинення децентралізації Британської імперії. Зокрема, редакція часопису “Громадська думка” зауважувала у черговій публікації, присвяченій ірландській проблемі, що неминучість змін політичного устрою Великої Британії демонстрували прем’єрові результати виборів 24 травня 1921 р. до парламенту Південної Ірландії (із 128 мандатів члени ірландської націоналістичної партії “Шиннфейн” отримали 124. – *Авт.*). У замітці підкреслювалося, що “з понад сотки ірландських націоналістів у попередній палаті послів не вийшов ні один, всі мандати здобули ірландські самостійники (сінфайністи)” [17]. Редакція газети “Громадська думка” пішла далі у своїх висновках, аніж колеги із “Свободи”. Оскільки це був “одиничний... випадок так радикальної зміни в настрою виборців в історії політичного життя Європи”, наголошувалося у публікації, то він засвідчував готовність народу до творення незалежної Ірландії і став початком процесу децентралізації колоніальної Великої Британії. “В Лондоні зрозуміли значіння моменту: Ллойд Джордж виступив з новим проектом подолання ірландської справи. По мисли цього проекту Ірландія дістала би два сойми, один для Ірландців, другий для Ольстерців” [17], який одержав королівське схвалення 23 грудня 1920 р., а 1 травня 1921 р. набув чинності. Вперше було встановлено “кордон” між шістьма графствами і рештою Ірландії (поділ проводився на основі давніх меж баронства) [13, с. 233]. Інакше кажучи, представники української інтелектуальної еліти на початку 1920-х рр. підкреслювали, що активна політична діяльність Ллойд Джорджа в ольстерському питанні матиме далекосяжні наслідки, і для Великої Британії, і для Ірландії, і для Ольстеру. Зокрема, офіційний Лондон “легалізував” протистояння між населенням північних та південних територій Ірландії, що визначило характер взаємовідносин, з одного боку, між Великою Британією й Ірландією та, з іншого, між Ольстером й Ірландією.

Юридичне закріплення поділу Ірландії на Північ та Південь ще більше поглибило, на думку д-ра С. К., як англо-ірландський конфлікт, так і ольстерську кризу в країні, оскільки “про спільну працю не можна було думати з причин різниць поглядів та стремлінь в Ірландії” [6, с. 1]. У цьому випадку, припускаємо, що колектив “Українського слова” наголошував, що досягнення повноцінного компромісу між Ірландією та Ольстером, який дозволив би встановити стабільний мир, практично унеможлиблювала політика британського уряду з метою збереження територіальної цілісності Великої Британії.

Фактично аналогічної думки дотримувався і сучасник подій – британський державний і політичний діяч Вінстон Черчилль. Він називав закон 1920 р. “поворотним пунктом в історії обох островів” [20, с. 340]. Завдяки зазначеному документові Ольстер, або, точніше, його шість головних протестантських графств, перетворились в окреме “автономне тіло з окремим парламентом в Белфасті, до якого Ульстерці (протестанти-англійці) вибрали около 80 процент своїх послів. Вони поборюють змагання Ірландців за незалежності” [1, с. 2], оскільки у них не було потреби перебувати у складі Ірландії і вони прагнули “до заховання прилучення з материнським краєм” [6, с. 1] (Англією. – *Авт.*). Такий підхід, на наш погляд, показував, що середовище, яке представляло українську суспільно-політичну думку Галичини початку 1920-х рр., усвідомлювало неможливість вирішення ольстерської проблеми в принципі, оскільки вона була закладена ще в процесі творення Британської колоніальної імперії, яка зуміла на етнічно ірландських землях створити два протилежні полюси в релігійному, економічному та політичному планах.

У світлі цих подій на сторінках української преси Галичини звучали обвинувачення у погіршенні, і без того складних, англо-ірландських відносин у бік британського політикуму. Представники галицької української громадськості, які гуртувалися навколо львівського часопису “Батьківщина”, вже у 1921 р. підтримували позицію ірландців, “які вже з давна вважають рідну Ірландію за незалежну республіку,

кажуть, що немає права (Англія. – *Авт.*) надати їм якоїсь там частинної самоуправи, бо вона вмішується у внутрішні справи Ірландії, яка на ділі вже давно відпала від Англії (уважається за незалежну)” [2]. Це була обґрунтована заява галицьких українців, що базувалась на іноземних джерелах 1920 р.: “Ірландія має *defacto* своє правительство, “яке по словам англійського “Observer-a” “справді управляє і вдержує лад в краю, і робить це наперекір правительству *dejure*, яке “нічого не вдержує, не боронить, тільки поборює і бурить той лад” – як не свій, тобто як заперечення своєї рації істновання. Цим правительством *defacto* є Dail Eireann ірландський парламента. Це правительство має свою армію, розпоряджає бюджетом, має свою поліцію і свої трибунали справедливості... Справедливість виконують суди ірландські – і їхні засуди виконуються точно, ...що навіть місцеві Англіїці звертаються до республіканських судів, пр. Як доносить кореспондент “Матен-у”, одно з найбільших асекураційних англійських товариств “Prudential” звернулося до республіканського суду в одній важній справі і послушно приноровилося до засуду, який там запав” [3]. Тобто, окрема частина представників української громадсько-політичної думки Галичини вже у 1920–1921 рр. вважали Ірландію суверенною державою з усіма їй властивими ознаками і визначеним офіційним Лондоном адміністративно-територіальним устроєм. Надання Ольстерові правового статусу автономного утворення у складі Великої Британії розглядалося українським інтелектуальним середовищем як втручання у внутрішні справи. У свою чергу це призвело до переходу англо-ірландського конфлікту у фазу відкритого збройного протистояння [8]. Варто зазначити, що у 1922 р. українці Східної Галичини вважали, що відповідно до міжнародних правових актів край “лежить поза межами польської держави” [12, арк. 1] Тобто, фактично прослідковується проведення аналогії галицькими громадськими та політичними діячами між державно-правовим статусом Галичини щодо Польщі та Ірландії – щодо Великої Британії.

Окрім Акту про управління Ірландією, ускладнювали англо-ірландські відносини й белфастські погроми католіків [13, с. 229-230], спрямовані на їхнє повне витіснення

з промислової зони [5, с. 345]. Проте українська суспільно-політична думка Галичини оминула ці події, ймовірно, у зв'язку з тим, що ольстерська проблема виступала для неї насамперед як перепона на шляху національного самовизначення ірландського народу, яка поглиблювала англо-ірландське протистояння. Погроми у Белфасті, на цьому тлі, в українській візії, очевидно, були внутрішньою справою Ірландії, яка не впливала на її відносини з метрополією. У світлі подальших подій у Британській імперії белфастські заворушення втратили, напевно, свою актуальність для галицьких українців, що і спричинило відсутність матеріалів у Галичині щодо вказаних безчинств на Півночі.

Торкалась безпосередньо Ольстера й така безпрецедентна подія світової історії, що привернула увагу не тільки українства, а й викликала, як наголошувала редакція часопису “Батьківщина”, “величезне вражіння в світі”, як запрошення британським прем'єр-міністром Ллойд Джорджем у 1921 р. “провідника ірландських сінфайнерів (незалежників) (Імона де Валера. – *Авт.*) до Лондону на переговори в справі доконечного полагодження болючої для Англії ірландської справи” [1, с. 1]. Мається на увазі врегулювання відносин між Південною Ірландією та Британською імперією (за словами В. Черчілля, Акт про врядування в Ірландії “назавжди закрив” ольстерське питання для англійських політиків [20, с. 340]). Окрім того, вважаємо за необхідне зазначити, що з цього моменту спостерігається тенденція зменшення публікацій на шпальтах українських періодичних видань, доступних широкому колу читачів східно-галицьких земель, дотичних до проблеми ролі Ольстеру в англо-ірландських відносинах. На наш погляд, така ситуація пояснена в монографії Т. Джексона, якому було доступне набагато ширше коло джерел, ніж представникам української суспільно-політичної думки Галичини на початку 1920-х рр. Дослідник підкреслював, що відсутня офіційна інформація про хід англо-ірландських переговорів [5, с. 348]. Проте часопис “Українське слово” у 1921 р. заявляв про напруженість конференції: “були хвилини що обі партії не бачили вже надії на якусь згоду” [8]. Основним пунктом, щодо якого сторони не могли дійти згоди, була вимога лідера

ірландської делегації де Валера “політичної єдності всеї Ірландії (з Альстером)” [8] і, відповідно, територіальні претензії офіційного Лондона на Ольстер.

Таким чином, вважаємо, що вищезазначені слова на сторінках української преси Галичини у 1921 р. ілюструють поширену в українському інтелектуальному середовищі думку про те, що Ольстер – основна причина загострення англо-ірландських відносин. Такий висновок дає підстави зробити й праця Д. Маккормака. У монографії, присвяченій історії Ірландії, автор зауважує, що одним із чинників, який переконав Майкла Коллінса та Артура Гріффіта поставити свої підписи 6 грудня 1921 р. під англо-ірландським договором, був тиск Ллойд Джорджа. Останній погрожував протягом трьох днів розпочати війну проти Ірландії у разі відмови задовольнити британські територіальні претензії на Ольстер. Зокрема, підкреслює Д. Маккормак, глава уряду Великої Британії помахав у повітрі двома листами, адресованими лідерові північної Ірландії Джеймсу Крейгу, і запитав ірландську делегацію, який лист йому слід відправити: той, де вони пристають на його умови, чи той, де вони відкидають їх. Ірландські представники радились цілу ніч, а вранці сказали Ллойд Джорджу, що вони приймають його умови [13, с. 237]. Аналогічної позиції дотримувався і С. Джексон, який наголошував, що ірландці погодились підписати договір тільки у зв'язку з ультиматумом – або погодитись на запропонований договір, або через три дні розпочнеться нічим не обмежена війна [5, с. 349].

Причини задоволення британських вимог щодо статусу Ольстеру ірландською стороною 6 грудня 1921 р. практично не були розкрито на шпальтах українських періодичних видань. Тільки у черговій статті берлінської україномовної газети “Українське слово” зазначалося: ірландська делегація в Лондоні відступила “від ріжних раніших домагань, між иншим від безпроволочної єдності цілої Ірландії (з Альстером), вдоволяючись поки що статутом доміній для південної частини” [7] і підписала договір з Великою Британією. Таким чином, в українській візії Ольстер виступав також британським знаряддям маніпуляції ірландцями з метою збереження впливу офіційного Лондона у

Ірландській Вільній Державі. Обґрунтованість вищезазначеного висновку, вважаємо, засвідчує, зокрема, громадянська війна 1922–1923 рр. в Ірландії.

Ольстерська проблема в українських періодичних виданнях Галичини початку 1920-х рр. поставала логічним наслідком колоніальної політики Великої Британії. На цьому тлі виділялося і українсько-польське протистояння в Східній Галичині як природна перешкода врегулювання конфлікту відносин між народами на державному рівні. Тобто, українська суспільно-політична думка Галичини констатувала, що негатив колоніальної політики будь-якої імперії не зникає при вирішенні чи намаганні вирішити окремої проблеми, а залишається впливати на хід історії впродовж наступних років.

Висновки. Таким чином, Ольстерська проблема висвітлювалась у публікаціях українських періодичних видань на початку 1920-х рр., які поширювались в Галичині, як конфлікт, закладений у підвалинах Британської імперії. Представники українських громадсько-політичних кіл покладали вину за неможливість мирного співіснування в межах однієї держави Ольстерців та жителів Південної Ірландії на адміністрацію метрополії, яка зуміла надати протистоянню релігійний характер, що виступило досить вагомим аргументом для народів повоєнної Великої Британії. Окрім того, економічне тяжіння до метрополії та політична підтримка представників британського політикуму стали вагомими чинниками, які сприяли утвердженню в українському баченні Ольстеру як одного з основних факторів дестабілізації англо-ірландських відносин. Водночас тема залишається маловивченою і потребує глибшого дослідження.

1. Боротьба за найвище право народу // Батьківщина. – 1921. – 11 вересня. – С. 1–2.
2. Боротьба за незалежність. Ірландія // Батьківщина. – 1921. – 24 цвітня. – С. 5.
3. Боротьба за незалежність. Ірландія // Українська думка. – 1920. – 13 листопада. – С. 1.

4. *Геревець А.* Українська візія ольстерської проблеми напередодні Першої світової війни (за матеріалами української преси) / А. Геревець // Вісник Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка. Історична серія. – Львів, 2005. – Вип. 7. – С. 248–254.
5. *Джексон Т.А.* Борьба Ирландии за независимость / Т.А. Джексон; [пер. с англ. Р.А. Розенталь и Г.В. Конюшкова; предислов. В. Григорьева]. – М.: Из-во иностр. лит-ры, 1949. – 362 с.
6. *Д-р С. К.* Ірландське питання / Д-р С. К. // Українське слово. – 1921. – 26 липня. – С. 1–2.
7. Згода з Ірландією // Українське слово. – 1921. – 8 грудня. – С. 1.
8. Ірійська держава // Українське слово. – 1921. – 10 грудня. – С. 1.
9. *Казакевич Г.* Паралельна боротьба: 90 років тому стало відомо, що Ірландія отримає свободу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ut.net.ua/History/37178/PrintView.
10. *Коцан Н.Н., Яценюк М.І.* Історія виникнення та розвиток північноірландського конфлікту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/natural/nvnu/misnarod_vidnos/2008.../1.p...
11. *Лопухин А.* Ольстере без перемен [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vokrugsveta.ru/vs/article/1900/.
12. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. Ф. о/н – 138. “Матеріали про події в Галичині 1922–1923 рр.” – 1922, 1923. – Львів. – 25 арк.
13. *Маккормак Д.* Історія Ірландії. Люди і події, які сформували країну / Д. Маккормак; [пер. з англ. А. Олійник, Т. Войко]. – К.: Юніверс, 2006. – 296 с.
14. Нещаслива країна // Діло. – 1924. – Ч. 178. – 13 серпня. – С. 1.
15. *Панейко В.* Льюйд Джордж (Після англійських виборів) / В. Панейко // Свобода: політ., просвіт. і госп. часопис. – 1922. – 25 листопада. – С. 1.
16. Прапор розбрату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.silskivisti.kiev.ua/18883/index.php.
17. Проект Льюйда Джорджа відносно до ірландського питання // Громадська думка. (Львів). – 1920. – 14 січня. – С. 3.
18. *Руні Н.* Загоєння ран минулого у світлі віри: досвід Католицької Церкви Північної Ірландії [пер. Р. Скакун] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irs.usc.edu.ua > Ольстер.
19. *Цюпин Б.* Конфлікт британськості й ірландськості в Ольстері триває [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.radiosvoboda.org/content/article/24820910.html.
20. *Черчилль У.* Мировой кризис: автобиография. Речи / Уинстон Черчилль; [пер. с англ. В. Чухно, А. Боченкова]. – М.: ЭКСМО, 2003. – 768 с.
21. Що говорить Льюйд Джордж про Європу? // Свобода: політ., просвіт. і госп. часопис. – 1923. – 24 червня. – С. 2.

Надійшла до редколегії 02.03.2013 р.

Рецензент: *А.М. Козицький*, кандидат історичних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

Шукалович А. Н.

ОЛЬСТЕР КАК ДЕСТАБИЛИЗУЮЩИЙ ФАКТОР АНГЛО-ИРЛАНДСКИХ ОТНОШЕНИЙ НАЧАЛА 1920-х гг. (ПО МАТЕРИАЛАМ УКРАИНСКОЙ ПРЕССЫ ГАЛИЧИНЫ)

В статье впервые в украинской историографии предпринято попытку отобразить видение представителей украинских общественно-политических взглядов Галичины начала 1920-х гг., которое отображено на страницах украинской прессы, ольстерской проблемы. Выделено основные факторы, которые способствовали утверждению в украинской визии Ольстера как решающего фактора дестабилизации отношений между Великой Британией и Ирландской Республикой.

Ключевые слова: Ольстер, Ирландия, Галичина, украинские общественно-политические взгляды.

Shukalovych A.

ULSTER AS A DESTABILIZING FACTOR IN ANGLO-IRISH RELATIONS IN THE EARLY 1920 (BASED ON THE MATERIALS OF UKRAINIAN PRESS IN GALICIA)

In this article the first attempts in Ukrainian history are made to highlight the vision of Ukrainian public and political circles of Galicia on the problem of Ulster represented on the pages of the Ukrainian press. Besides the basic factors that contributed to the Ukrainian vision of Ulster as a decisive factor of destabilization the relations between the United Kingdom and Republic of Ireland are singled out there.

Key words: Ulster, Ireland, Galicia, the Ukrainian public and political opinion.